

Kopasz Gáborné (EKKE – THE)

A TEHETSÉGGONDOZÁS LEHETŐSÉGEI, LEHETSÉGES FORMÁI ÉS SZÍNTEREI

Kulcsszavak: formális és nonformális tehetséggondozás, tehetségazonosítás

Jelen előadásban a tehetséggondozás lehetőségeit kívánom bemutatni. A témában nagyszámú hazai és külföldi szakirodalom áll rendelkezésre, melyekből széleskörűen tájékozódhatunk. (A teljesség igénye nélkül említjük itt Renzulli, Mönks, Czeizel, Gyarmaty Éva, Herskovits Mária vagy Csíkszentmihályi Mihály nevét, míg a tehetségdiagnosztikáról többek között Balogh László, Tóth László és Mező Ferenc írásaiban, kiadványaikban olvashatunk.) A tehetség meghatározása után szemügyre kell vennünk a jelenleg ismert és használt tehetségmodelleket, valamint a tehetségdiagnosztika lehetőségeit. Előbbi tekintetében, jelenleg a legelfogadottabb a Renzulli-féle tehetséghatározás, melyet a köznevelési törvény is használ az alábbi formában: „Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.”

Ahogy számos meghatározás született, úgy számos tehetségmodell is napvilágot látott, melyek mindegyike megállja a helyét napjainkban, és a formális tehetséggondozást felvállaló intézmények, szervezetek tehetségkonceptiójának bármelyik alapjául szolgálhat. Megkülönböztetünk egy- és többtényezős modelleket. Előbbiek a tehetség összetevőit határozzák meg (kiemelkedő képviselői Terman, Sperry, Gardner és Torrance). A többtényezős modellek – Renzulli, Mönks, Czeizel vagy Tannenbaum modelljei – a tehetség összetevőinek meghatározásán túl azok összefüggéseit is feltárják.

Fontos megkülönböztetnünk egymástól formális és nonformális tehetséggondozást. Míg a formális tehetséggondozás egy szervezet által a tehetséggondozás szándékával létrehozott és fenntartott, valamint dokumentumokkal nyomon követhető módon adminisztrált tevékenységek összessége, addig a nonformális tehetséggondozás nem feltétlenül egy adott szervezet által és/vagy nem a tehetséggondozás szándékával alapított és fenntartott tevékenység, mely tehetséggondozást képes megvalósítani.

Ahhoz, hogy tehetséggondozást tudjunk végezni, fel kell ismerünk és be kell azonosítanunk a tehetséget. A tehetség felismerése a tehetségdiagnosztika által lehetséges, amely magában foglalja a tehetségazonosítást, a beválogatást és a háttérvizsgálatot is. Előadásomban a fent említett elméleti háttérrel túl bemutatom kutatási területemet, mely a formális tehetséggondozás hatékonyságának vizsgálata a tehetségdiagnosztika, a tanulmányi- és versenyeredmények, valamint a kompeten-ciamérés eredményeinek tükrében.